
ПОЛІТИЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КИТАЮ

ISSN 2616-7328 (Online), ISSN 2409-904X (Print)
Kitaëznavči doslidžennâ, 2020, No. 1, pp. 5–16
doi: <https://doi.org/10.15407/chinesest2020.01.005>

UDC 94(510):316.77:327

CHINA'S CRISIS COMMUNICATION DURING THE PRIMAL PERIOD OF COVID-19 EPIDEMIC

Ye. Hobova

PhD (Linguistics), Junior Researcher

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01001, Ukraine

Gobova42@gmail.com

Coronavirus epidemic that started in late 2019 in Wuhan, became an unprecedented challenge for the Chinese healthcare system and Chinese diplomacy. The paper analyses the measures and claims made by official China from the point of the crisis communication theory. Crisis management strategies and actions in the public infosphere of China during the initial stage of new coronavirus pneumonia spread within the country. Using the written texts of MFA of PRC press conferences and news messages in the key official information agencies, the main narratives of internal and external communication are examined. The analysis highlights flaws on the stage of initial response to the crisis – untimely reaction, uncoordinated measures, lack of empathic messages. All of that may lead to complications in reputation repair and further increase of China's reputational burden in the context of healthcare crises. Content of the narratives found in the material, despite the shortcomings in the communication of Wuhan epidemic, shows the current trends in Chinese foreign relations. Proactive formation of a “responsible great state” image is one of the most prominent traits in the MFA speakers' rhetoric. Internal crisis communication had consistent promotion of information on personal safety measures and hygiene recommendations for the epidemic. Such a strategy combined with the general narrative of “people's battle with the disease” helped at least in part to reduce panic within the society. Epidemic in the foreign media also became a part of the general epidemic discourse in the Chinese traditional media. References to current foreign relations concepts, accurate action coordination with the Chinese information agencies, in particular, showed overall preparedness of the country's official representatives to this kind of situation. In general, taking into account the discovered shortcomings, the stage of initial response to the crisis exhibited satisfactory actions of corresponding institutions and efficiency of international relations concepts that were guiding these actions.

Keywords: crisis communication, COVID-19, China, foreign affairs, narrative

КРИЗОВА КОМУНІКАЦІЯ КИТАЮ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ЕПІДЕМІЇ COVID-19

Є. В. Гобова

На початку 2020 року Китай, а невдовзі і весь світ, постав перед безпрецедентними викликами в охороні здоров'я, економіці, зовнішніх відносинах, соціальній та політичній сферах. Епідемія коронавірусної пневмонії COVID-19, що виникла в місті Ухань, поставила Китай на перші щаблі у новинах всіх країн світу. Чи не вперше за десятиліття Китай привернув до себе настільки прискіпливу всесвітню увагу в негативному ключі аж до відвертих проявів антикитайських та синофобних настроїв. Якою ж була реакція китайських медіа та дипломатичних кіл на таку кризову ситуацію? Чи дотримувався Китай власних принципів у міжнародних відносинах у період епідемії, коли та стала на заваді втіленню масштабних планів щодо розбудови проектів ініціативи “Одного поясу, одного шляху”? З огляду на поживлення тенденції активного формування образу “відповідальної великої держави” та посилення власної “нарративної сили” в останні роки, особливо актуальним є аналіз реакції Китаю на різко негативне висвітлення епідемії в іноземних ЗМІ, що фактично стало неочікувано незадовільною оцінкою ефективності м'якої сили Китаю. Для успішного антикризового управління в міжнародних відносинах важливим є попередній досвід країни в аналогічних ситуаціях, що складають підґрунтя для довіри та, відповідно, ефективнішої кооперації. Чи став попередній досвід боротьби Китаю з епідемією SARS у 2003 році сприятливим чинником у формуванні образу країни, що здатна подолати нове лихо? Щоби з'ясувати, наскільки підготованим був Китай до запобігання іміджевих втрат та за якими принципами будувалася його антикризова комунікація на початкових етапах, в умовах невизначеності обставин та недостатніх знань про нову інфекційну загрозу, варто звернутися до тих повідомлень, які виходили в офіційному інфопросторі країни.

Одночасно з початком масштабної епідемії у місті Ухань, у західних ЗМІ та соціальних мережах почали з'являтися повідомлення, направлені на жорстку критику дій Китаю, звинувачення у халатності та недобросовісності у подачі інформації. З огляду на подальший розвиток подій доречно розглянути та проаналізувати, яким чином офіційний Китай висвітлював ситуацію у початковий період кризи, спричиненої COVID-19. “Епідеміологічна” комунікація Китаю може бути умовно поділена на два напрямки – зовнішній та внутрішній. Зовнішня комунікація формується офіційними представниками країни для закордонних ЗМІ та партнерів, в той час як внутрішня направлена на власне населення [王义桅 2020a, 门洪华 2016]. У цих обох випадках кардинально відрізняються як засоби донесення інформації, так і її зміст. Для вивчення нарративів у зовнішній та внутрішній комунікації нами було залучено матеріали прес-конференцій МЗС Китаю та статей від офіційних інформаційних агентств країни (中国新闻社, 环球时报, 人民日报, 解放日报, 长江日报). Період спостереження склав: від 20 січня до 13 березня 2020 року для прес-конференцій та від 1 січня до 13 березня 2020 року для новинних статей, або від першої згадки про нову коронавірусну інфекцію в Ухані до оголошення пандемії ВООЗ. Кількість матеріалів прес-конференцій – 33, що відповідає загальній кількості засідань у цей період. Кількість новинних оброблених повідомлень – 252 (загальна кількість повідомлень у наскрізному пошуку склала

1458, для аналізу було обрано повідомлення, що не дублювали текст основного джерела та належали до загально-інформаційних, на відміну від галузевих та вузько-тематичного спрямування). Крім того, було відібрано 130 статей, в яких розглядалося висвітлення епідемії у іноземних ЗМІ (від 23 січня по 12 березня 2020 року) – для порівняння риторики зовнішньої та внутрішньої комунікації у спільній тематиці. Статті відбиралися за ключовими словами: 肺炎 (пневмонія), 武汉 (Ухань), 疫情 (епідемія), 冠状病毒 (коронавірусна хвороба). А також 外媒 (іноземні ЗМІ) – для формування масиву статей із реакцією на висвітлення епідемії у закордонних, переважно західних медіа. Зібраний матеріал був оброблений через парсер китайської мови Smart Hanzi Bulk Parser для поділу на слова та став основою для трьох окремих корпусів: 1) прес-конференції; 2) новини про коронавірус; 3) новини про реакцію західних ЗМІ.

Задля відтворення повнішої картини “епідеміологічного дискурсу” та оцінки ефективності обраних офіційним Китаєм інформаційних кампаній та наративів, безумовно необхідне залучення аналізу матеріалів соціальних мереж, проте з огляду на особливості функціонування нових медіа в КНР, ретроспективний аналіз не може бути об’єктивним. З огляду на поширеність цензури та низьку толерантність з боку правоохоронних органів до поширення зумисне неправдивої інформації, повноцінне відстежування розвитку наративів у онлайн-комунікації вкрай ускладнене.

Спалах епідемії коронавірусної пневмонії в Ухані був неочікуваною, проте не однозначно безпрецедентною подією – Китай вже стикався з подібною кризою через SARS у 2003 році. Важкі репутаційні та економічні наслідки для Китаю, очевидно, стали поштовхом до пожвавленої уваги китайських фахівців до дослідження теорій та моделей антикризового управління та зв’язків із громадськістю [韩瑞波, 王亚茹 2020; 叶皓 2012], вивчення досвіду інших країн у подоланні криз в охороні здоров’я. У теорії антикризового менеджменту та комунікацій прийнято розділення процесу відповіді на кризу на два етапи – первинна реакція та відновлення репутації [Coombs 2007]. Матеріал, обраний для пропонованого дослідження, фактично покриває період первинної реакції та частково відновлення репутації.

Формування власного наративу стало важливим завданням для китайських експертів з міжнародних відносин ще з початку 2010-х років. Великої популярності набули дослідження на цю тему, Сі Цзіньпін у своїх промовах неодноразово наголошував на необхідності “розвивати наративну силу” [何良 2019], “розповісти про хороший Китай” [欧阳辉 2019]. Епідемія коронавірусу стала справжнім випробуванням на міцність для цих дипломатичних стратегій, які зі свого боку виявилися стійкими, принаймні в масштабах окремих регіонів [Stojanovic 2020].

Ефективними заходами у первинній реакції на кризу прийнято вважати – швидке реагування, точність подачі інформації, послідовність та поінформованість речників, пріоритет громадської безпеки, максимальне використання інформаційних каналів, висловлення співчуття та підтримка постраждалих [Benoit 1995, Coombs 2007]. Незважаючи на те, що реакція місцевих чиновників на поширення нового невідомого інфекційного захворювання в Ухані була неадекватною серйозності цієї ситуації, інформування населення та комунікація у зовнішньому та внутрішньому напрямках розпочалися практично одночасно. Навіть до широкого поширення інформації про коронавірусну

пневмонію у китайських ЗМІ почали з'являтися рекомендації щодо дотримання правил особистої гігієни, використання засобів індивідуального захисту та інших заходів стримування поширення інфекції.

Суттєвим чинником, що вплинув на успішність врегулювання ситуації на первинному етапі, стала перерва тривалістю в 10 днів між прес-конференціями з нагоди святкування нового року за традиційним китайським календарем. Перша прес-конференція після свят відбулася 3 лютого під керівництвом Хуа Чуньїн в новому онлайн-форматі через заборону масових публічних зібрань, фактично із затримкою на два дні від запланованої дати, яка була попередньо озвучена речником Генералом Шуаном. Поінформованість речників МЗС також не завжди відповідала запитам журналістів на зустрічах, наприклад, згаданий вище Ген Шуан не володів інформацією про зараження іноземних громадян в Ухані [外交部 2020a]. Сукупність цих факторів може вказувати на недостатню підготованість дипломатичних органів до висвітлення ситуації або відсутність розуміння серйозності ситуації на фоні безпрецедентних безпекових заходів у вигляді ізоляції десятимільйонного населення столиці провінції Хубей. Так чи інакше, ці чинники зробили свій внесок у складність подальшого відновлення репутації Китаю, показавши недоліки та пробіли у роботі відповідальних служб.

З початком широкого висвітлення епідемії від китайських експертів лунали пропозиції “перетворити проблему на можливість”: негативні наслідки уваги до Китаю як джерела пандемії мали б нівелюватися його активною гуманітарною допомогою та підтримкою постраждалих від хвороби іноземних країн [王义桅 2020b, 王仲昀 2020]. Імідж Китаю як “рознощика зарази” мав перейти в образ жертви, що не скорилася та героїчно поборолла катаклізм [罗叶丹 2020]. Фокус мав зміститися з халатності чиновників на героїзм лікарів та простих людей, що забезпечували життєдіяльність міст на карантині. Так звана “епідеміологічна дипломатія” (疫情外交) мала стати зброєю проти критики Китаю, що межує із синофобією. Окремі дослідники вже відмічають ефективність такої “маскової дипломатії” та намагань Китаю взяти під свій контроль наратив COVID-19 [Verma 2020].

Прес-конференції МЗС є важливим інструментом офіційного Китаю в першу чергу для комунікації з іноземними ЗМІ, водночас вони привертають не меншу увагу з боку китайських громадян. Причиною цьому є те, що вони завжди відбуваються китайською мовою та охоплюють найбільш гострі міжнародні та внутрішні питання. Тому не можна стверджувати, що виступи речників МЗС однозначно направлені до іноземних партнерів, а відповідно, слід враховувати наявність елементів внутрішньої комунікації. На користь цього свідчить суттєве збільшення кількості новинних повідомлень про коронавірусну пневмонію нового типу синхронно з першими згадками про неї у прес-конференціях МЗС (табл. 1).

Однією з найбільш частотних фраз у прес-конференціях цього періоду стала “公开、透明、责任” – “відкритість, прозорість, відповідальність”, що стосувалося передусім ставлення Китаю до висвітлення епідеміологічної ситуації в країні. Цей наратив підтримує образ Китаю як “відповідальної великої держави”, який цілеспрямовано формується у дипломатичному дискурсі впродовж останніх років [Gao Xiangze 2007, 门洪华 2016, 习近平 2015, 习近平 2019]. У цілому “відповідальність” 责任 стала одним із ключових слів у антикризовій комунікації на всіх відстежуваних етапах на напрямках – на самому

початку Китай ніс відповідальність за висвітлення подій [外交部 2020b], потім Китай закликав своїх іноземних партнерів нести відповідальність за свої заяви та дії [外交部 2020c], в більшості випадків це стосувалося США та її представників.

Тема власної відповідальності Китаю перетинається з темою “спільної боротьби” з недугою – задіяння міжнародних зусиль для допомоги Китаю, підтримки з боку інших країн. Це контрастує з подальшим висвітленням теми “народної боротьби з вірусом” у новинних повідомленнях. До того як Китай вийшов переможцем у боротьбі з коронавірусом всередині країни [韩丹丹 2020, 32] та став ключовим партнером та “наставником” у подоланні пандемії поза своїми межами [Griwibowo 2020], риторика його представників здебільшого будувалася на стихійному характері цієї кризи, в якій Китай є однозначною жертвою, яка потребує підтримки. До проблем, спричинених безпосередньо епідемією, поступово додалися окремі випадки антикитайських виступів [杜成敏 2020, 乔新生 2020].

Як вже було зазначено, внутрішня комунікація була синхронізована у часі із зовнішньою, що є підтвердженням нерозривного зв'язку цих двох напрямів. Масштабне висвітлення епідеміологічного стану в Ухані розпочалося одночасно з його обговоренням на прес-конференції МЗС. При цьому тематика та риторика суттєво відрізнялися: виступи речників МЗС в цілому достатньо формалізовані, наповнені дипломатичними кліше та усталеними зворотами, що меншою мірою присутні у новинних повідомленнях. Фокус новинних повідомлень від самого початку був на рекомендаціях, роз'ясненнях та інструкціях щодо дій в умовах епідемії [郑燕芳 2020, 贤集网 2020]. З розвитком подій зросла кількість повідомлень про підтримку та допомогу з боку міжнародної спільноти та надзвичайні заходи у боротьбі з епідемією [闫岩, 温婧 2020]. Не менш важливим у внутрішній комунікації було формування нарративу суспільної витривалості та взаємодопомоги мешканців Уханя [王仲昀 2020].

Як вже зазначалося вище, окремо було відібрано масив статей про висвітлення перебігу епідемії коронавірусу в закордонних медіа. Цей корпус частково перетинається за змістом із корпусом новинних повідомлень, проте як окрема вибірка дає можливість більш широко розглянути особливості антикризового управління нарративами на етапі первинного реагування, оскільки, на відміну від виступів речників МЗС, вона не обмежується форматом прес-конференцій. Що характерно, у оглядах закордонних медіа представлені як комплементарні, так і достатньо критичні погляди на Китай [乔新生 2020].

З-поміж типових для внутрішньої та зовнішньої комунікації нарративів міжнародної підтримки Китаю, несправедливої критики Китаю виділяється тема економічних втрат (损失), очікування закордонними партнерами відновлення роботи (复工) китайських підприємств. Ці сповіщення здебільшого сповнені оптимізму щодо “запасу міцності” китайської економіки, затребуваності китайської продукції на міжнародному ринку та значущості долі Китаю у світовій економіці [乔新生 2020]. Особливо широко висвітлюються сповіщення ЗМІ США, які з одного боку, висловлюють серйозну занепокоєність наслідками епідемії для власної економіки, а з іншого – поширюють необґрунтовану та неправдиву інформацію щодо походження коронавірусної інфекції, що зрештою призводить до дискримінації громадян Китаю поза його межами [杜成敏 2020, 乔新生 2020]. Ці повідомлення подаються у контрасті з новинами

про прояви суспільної відповідальності, громадської витримки та взаємодопомоги в умовах епідеміологічної загрози, що вказує на подібність управління нарративами у внутрішній та зовнішній комунікації.

Початкова реакція Китаю на проблему висвітлення епідемії у світі показує, що у період від перших повідомлень щодо поширення нової хвороби і до офіційного проголошення пандемії у світі не було чіткого бачення та стратегії щодо запобігання іміджевих втрат на міжнародній арені. Зусилля дипломатичних служб, медіа та публічних осіб, що представляють КНР у світі, не мали єдиного спланованого напрямку та були направлені скоріше на спорадичне реагування на окремі відкрито антикитайські та фейкові повідомлення. Тільки на початку березня, коли епідеміологічна ситуація в Ухані була відносно врегульована та були визначені протоколи лікування хвороби, риторика речників МЗС КНР та інших офіційних осіб отримала більш чіткі та недвозначні риси позиції захисту, а з подальшим розвитком подій за межами країни та діями ВООЗ (як-то проголошення пандемії коронавірусу 13 березня) – поступово перейшла у критичну. Фактично спікери МЗС у своїх заявах спиралися на вже готові зовнішньополітичні концепції та теми – спільнота єдиної долі людства, відповідальна велика держава, розбудова проєктів ОПОШ.

Внутрішня комунікація у початковий період епідемії, відображена в повідомленнях державних інформантств, показує інакшу тенденцію – нейтральна подача інформації про нове захворювання у перших сповіщеннях поступово перейшла у рекомендаційні настанови щодо правил гігієни та карантинних заходів, а згодом у описи героїчної “народної боротьби з вірусом”. Поняття “суспільної витривалості” є важливим поняттям у теорії кризової комунікації та добре досліджене китайськими фахівцями зі зв’язків із громадськістю [韩瑞波, 王亚茹 2020], саме звернення до цього нарративу показує професійність дій традиційних медіа, зусилля яких були направлені на погашення панічних настроїв серед населення [闫岩, 温婧 2020]. Втім, повідомлення від офіційних новинних агентств є лише частиною загального інформаційного потоку, важливу частку якого становлять соціальні мережі, котрі меншою мірою регулюються та за кризових умов часто стають джерелом розповсюдження завідомо неправдивих даних [郑燕芳 2020]. Оперативний контроль та стримування таких повідомлень у засобах онлайн спілкування не завжди є можливим, тому нейтральна та оптимістична тональність офіційних повідомлень мала важливу роль противаги, але, з іншого боку, могла сприйматися як нещира та формальна. У цілому такий підхід виявився достатньо ефективним, зокрема у подачі актуальної інформації про карантинні заходи, обмеження, стан досліджень хвороби та профілактичні рекомендації для населення. Зокрема, роз’яснення щодо особливостей “нової пневмонії невідомого походження” з’явилися ще у найперших повідомленнях про хворобу в Ухані [贤集王 2020], так само як і роз’яснення правових засад окремих нововведень [中国新闻网 2020].

Характерним виявилось різке збільшення новинних повідомлень про новий коронавірус в один день із першою згадкою цієї хвороби у пресконференції МЗС (від 6 до 16), що підтверджує координованість дій державних інформантств та дипломатичних інституцій. При цьому нарративи у зовнішній та внутрішній комунікації у цей період практично не перетинаються.

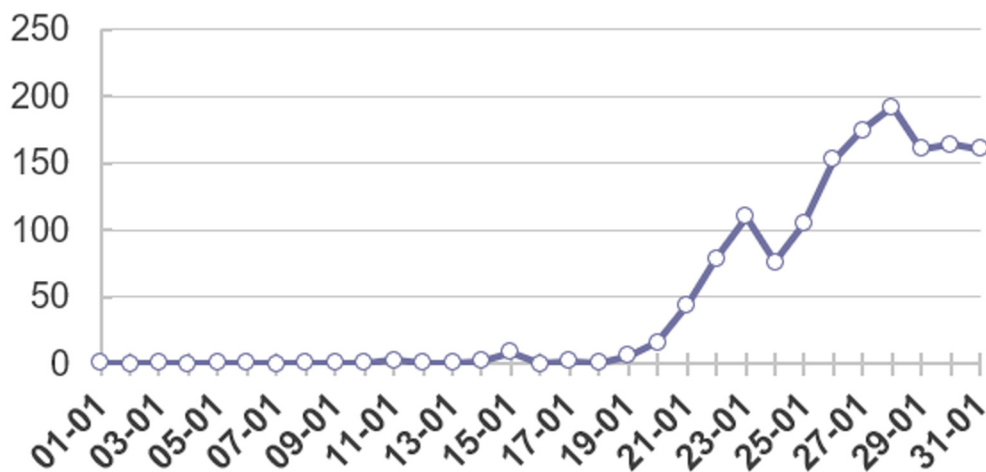

Табл. 1: Кількість повідомлень про коронавірусну пневмонію у загальній вибірці новин за датами за січень 2020 року

Недоліки зовнішньої комунікації на початку січня 2020 року вказують на недостатню внутрішню злагодженість дій відповідних інституцій, невчасне надання актуальної інформації, ймовірне недооцінення серйозності обставин. Невідповідна риторика речників МЗС та брак поточного інформування на фоні закриття цілого міста створили великий пробіл у інформаційному полі, який заповнювали численні неперевірені та не завжди правдиві джерела [Cinelli et al 2020]. Водночас наявність розроблених концептів міжнародних відносин допомогла закласти основу для подальших успіхів “маскової”, або “епідеміологічної дипломатії”.

Внутрішня комунікація на первинному етапі була більш коректно спрямована на забезпечення населення необхідною для громадської безпеки інформацією, що, найімовірніше, дозволило запобігти стрімкому поширенню панічних настроїв через брак обізнаності щодо плану дій. В умовах недостатньої вивченості та обмежених клінічних даних щодо перебігу, контагіозності та лікування нової коронавірусної пневмонії роль традиційних медіа виявилася надзвичайно важливою.

Виходячи з результатів аналізу повідомлень внутрішньої та зовнішньої офіційної комунікації та антикризового управління, можна припустити, що загалом послідовна поведінка представників Китаю на етапі первинної реакції дає можливість для відносно успішного відновлення репутації на наступних етапах. На користь цього свідчать успіхи у боротьбі з коронавірусом всередині країни, масштабна гуманітарна допомога іншим країнам, активна науково-технічна співпраця. Водночас жорстка інформаційна політика в купі з популярними стереотипами про Китай як “авторитарну”, “комуністичну” державу ставлять під сумнів можливість швидкого зростання рівня довіри до офіційних китайських джерел інформації. Таким чином, вже існуючий репутаційний тягар, незважаючи на задовільну комунікацію на етапі первинного реагування, може завадити повноцінному відновленню реноме Китаю на міжнародній арені.

JIITEPATYPA

Benoit, W. L. Accounts, excuses, and apologies: A theory of image restoration. Albany, 1995.

Cinelli, M., Quattrociochi, W., Galeazzi, A., Valensise, C. M., Brugnoli, E. et al. The COVID-19 Social Media Infodemic. URL: <https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2020arXiv200305004C/abstract>

Coombs, W. T. & Holladay, S. J. Halo or reputational capital: Reputation and crisis management // Journal of Communication Management, 2006, 10(2).

Coombs, W. T. Impact of past crises on current crisis communications: Insights from situational crisis communication theory // Journal of Business Communication, 2004, 41.

Coombs, W. T. Ongoing crisis communication: Planning, Managing, and responding (2nd ed.). Los Angeles, 2007.

Gao Xiangze. Responsibility Theory: Necessary Resort of the Ethics of Contemporary Society // Journal of Changsha University of Science and Technology, 2007.

Stojanovic, D. China's 'mask diplomacy' wins support in Eastern Europe. URL: <https://apnews.com/76dff4b113e82d85716262895909f151>

Triwibowo, A. Diplomacy and COVID-19: a reflection. URL: <http://journal.unpar.ac.id/index.php/JurnalIlmiahHubunganInternasiona/article/view/3861/2906>

Verma, R. China's 'mask diplomacy' to change the COVID-19 narrative in Europe // Asia Europe Journal, 2020, 1–5.

2020年1月23日外交部发言人耿爽主持例行记者会 URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1735570.shtml

2020年2月3日外交部发言人华春莹主持网上例行记者会. URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1739521.shtml

2020年3月12日外交部发言人耿爽主持例行记者会. URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1755063.shtml

杜成敏. 傲慢与偏见比病毒更毒 // LEIFENG, 2020, 5月号, 84–88页.

韩丹丹. 抗击疫情 – 彰显中国力量 // 大庆社会科学, 2002, 第2期, 30–33页。

韩瑞波, 王娅茹. 公共危机管理研究进展与疫情下的实践导向 // 学习论坛, 2020年, 6月, 第6期, 62–70页。

何良. 提升新时代中国国际话语权. URL: http://www.qstheory.cn/dukan/hqwg/2019-09/09/c_1124968280.htm

胡睿. 疫情防治中社区责任的国际经验借鉴 // 北京城市学院学报, 2020, 第二期, 1–4页。

罗叶丹. 疫情防控国际话语权的理论思考 // 人民论坛, 2020, 4月–5月合并出版, 146–147页。

门洪华. 构建新型国际关系: 中国的责任与担当 // 世界经济与政治, 2016, 第三期, 4–25页。

欧阳辉. 习近平向世界讲好中国故事的思想. URL: <http://theory.people.com.cn/n1/2019/0222/c40531-30897581.html>

乔新生. 重大疫情与西方媒体的报道 // 青年记者, 2020, 4月下, 109页。

孙吉胜. 理论、机制、能力: 加强中国外交研究的思考 // 太平洋学报, 2020, 第5期, 1–13页。

万鹏. 习近平提出“人类命运共同体”重大意义之三: 中国贡献繁荣全世界. URL: <http://cpc.people.com.cn/xuexi/n1/2018/0126/c385474-29787976.html>

王义桅。做好疫情公共外交，构建人类命运共同体 // 公共外交季刊, 2020, 第1期, 17–27页。

王义桅。中国展现负责人大国形象 // 人民论坛, 2020, 4月–5月合并出版, 36–39页。

王仲昀。疫情新常态下的“有效预防”与“国际合作” // 新民周刊, 2020, 第1090期, 50–51页。

习近平。大国意味着更大责任，而份额更大垄断。URL: <http://world.people.com.cn/n/2015/0328/c157278-26764197.html>

习近平。彰显中国负责任大国担当：国际人士热议习近平主席新年贺词 // 人民日报, 2019, 1月2日。

贤集网。武汉肺炎会传染：患者已转入金银潭医院 八问武汉病毒性肺炎。URL: https://www.xianjichina.com/special/detail_438105.html

闫岩, 温婧。新冠疫情早期的媒介使用、风险感知与个体行为 // 新闻界, 2020, 第六期, 50–61页。

叶皓。公共外交与国际传播 // 现代传播, 2012, 第6期, 11–19页。

叶小文。防止中华民族复兴进程中的颠覆性风险 // 开放导报, 2020, 第3期, 7–13页。

郑燕芳。话语生态传播视角下城乡“防疫”宣传语研究 // 传媒观察, 2020, 第六期, 33–40页。

中国战“疫”：八个关键词背后的法理依据。URL: <http://www.chinanews.com/gn/2020/01-30/9073283.shtml>

REFERENCES

Benoit, W. L. (1995), *Accounts, excuses, and apologies: A theory of image restoration*, State University of New York Press, Albany, NY.

Cinelli, M., Quattrocioni, W., Galeazzi, A., Valensise, C. M., Brugnoti, E. et al (2020), The COVID-19 Social Media Infodemic, available at: <https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2020arXiv200305004C/abstract>

Coombs, W. T. & Holladay, S. J. (2006), “Halo or reputational capital: Reputation and crisis management”, *Journal of Communication Management*, 10(2), pp. 123–37.

Coombs, W. T. (2004), “Impact of past crises on current crisis communications: Insights from situational crisis communication theory”, *Journal of Business Communication*, 41, pp. 265–89.

Coombs, W. T. (2007), *Ongoing crisis communication: Planning, Managing, and responding* (2nd ed.), Sage, Los Angeles, CA.

Gao Xiangze (2007), “Responsibility Theory: Necessary Resort of the Ethics of Contemporary Society”, *Journal of Changsha University of Science and Technology*.

Stojanovic, D. (2020), *China’s ‘mask diplomacy’ wins support in Eastern Europe*, available at: <https://apnews.com/76dff4b113e82d85716262895909f151>

Triwibowo, A. (2020), *Diplomacy and COVID-19: a reflection*, available at: <http://journal.unpar.ac.id/index.php/JurnalIlmiahHubunganInternasional/article/view/3861/2906>

Verma R. (2020), “China’s ‘mask diplomacy’ to change the COVID-19 narrative in Europe”, *Asia Europe Journal*, pp. 1–5.

Waijiaobu (2020a), *2020 nian 1 yue 23 ri waijiaobu fayanren Geng Shuang zhuchi lixing jizhehui*, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1735570.shtml

Waijiaobu (2020b), *2020 nian 2 yue 3 ri waijiaobu fayanren Hua Chunying-zhuchi wangshang liexing jizhehui*, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1739521.shtml

Waijiaobu (2020c), *2020 nian 3 yue 12 ri waijiaobu fayanren Geng Shuang zhuchi liexing jizhehui*, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjdt_674879/fyrbt_674889/t1755063.shtml

Du Chengmin (2020), *Aoman yu pianjian bi bingdu geng du*, LEIFENG, 5 yue hao, 84–88 ye.

Han Dandan (2020), *Kangji yiqing – zhanxian Zhongguo lilian*, Daqing shehui kexue, di 2 qi, 30–33 ye.

Han Ruibo, Wang Yaru (2020), *Gonggong weiji guanli yanjiu jinzhan yu yiqing xiade Shijian daoxiang*, Xuexi luntan, 2020 nian, 6 yue, di 6 qi, 62–70 ye.

He Liang (2019), *Tisheng xin shidai Zhongguo guoji huayuquan*, available at: http://www.qstheory.cn/dukan/hqwg/2019-09/09/c_1124968280.htm

Hu Rui (2020), *Yiqing fangzhi zhong shequ zeren de guoji jingyan jiejian*, Beijing chengshi xueyuan xuebao, di 2 qi, 1–4 ye.

Luo Yedan (2020), *Yiqing fangkong guoji huayuquan de lilun sikao*. Renmin luntan, 4 yue-5yue hebing chuban, 146–47 ye.

Men Honghua (2016), *Goujian xinxing guoji guanxi: Zhongguo de zeren yue dandang*, Shijie jingji yu zhengzhi, di 3 qi, 4–25 ye.

Ouyang Hui (2019), *Xi Jinping xiang shijie jiang hao Zhongguo gushi de si-xiang*, available at: <http://theory.people.com.cn/n1/2019/0222/c40531-30897581.html>

Qiao Xinsheng (2020), *Zhongda yiqing yu xifang meiti de baodao*, Qingnian jizhe, 2020, 4 yue xia, 109 ye.

Sun Jisheng (2020), *Lilun, jizhi, nengli: jiaqiang Zhongguo waijiao yanjiu de sikao*, Taipingyang xuebao, di 5 qi, 1–13 ye.

Wan Peng (2018), *Xi Jinping tichu “renlei mingyun gongtongti” zhongda yiyi zhi san: Zhongguo gongxian fanrong shijie*, available at: <http://cpc.people.com.cn/xuexi/n1/2018/0126/c385474-29787976.html>

Wang Yiwei (2020a), *Zuo hao yiqing gonggong waijiao, goujian renlei mingyun gongtongti*, Gonggong waijiao jikan, di 1 qi, 17–27 ye.

Wang Yiwei (2020b), *Zhongguo zhanxian fuzeren daguo xingxiang*, Renmin luntan, 4 yue – 5 yue hebing chuban, 36–39 ye.

Wang Zhongyun (2020), *Yiqing xinchangtai xia de “youxiao yufang” yu “guoji hezuo”*, Xinmin zhoukan, di 1090 qi, 50–51 ye.

Xi Jinping (2015), *Daguo yiweizhe geng da zeren, er fene geng da longduan*, available at: <http://world.people.com.cn/n/2015/0328/c157278-26764197.html>

Xi Jinping (2019), *Zhangxian Zhongguo fuzeren daguo dandang: guoji renshi reyi Xi Jinping zhuxi xinnian heci*, Renmin ribao, 1 yue 2 ri.

Jian Jiwang (2020), *Wuhan feiyan hui chuanran: huanzhe yi zhuanru jinyintan yuyuan, ba wen Wuhan bingduxing feiyan*, available at: https://www.xianjichina.com/special/detail_438105.html

Yan Yan, Wen Jing (2020), *Xinguan yiqing zaoqi de meijie shiyong, fengxian ganzhi yu geti xingwei*, Xinwen jie, di 6 qi, 50–61 ye.

Ye Hao (2012), *Gonggong waijiao yu guoji chuanbo*, Xiandai chuanbo, di 6 qi, 11–19 ye.

Ye Xiaowen (2020), *Fangzhi Zhonghua minzu fuxing jincheng zhong de dian-fuxing fengxian*, Kaifang daobao, di 3 qi, 7–13 ye.

Zheng Yanfang (2020), *Huayu shengtai chuanbo shijiao xia chengxiang "fangyi" xuanchuan yu yanjiu*, Chuanmei guan cha, di 6 qi, 33–40 ye.

Zhongguo xinwen wang (2020), *Zhongguo zhan "yi": ba ge guanjianci beihou de falu yiju*, available at: <http://www.chinanews.com/gn/2020/01-30/9073283.shtml>

КРИЗОВА КОМУНІКАЦІЯ КИТАЮ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ЕПІДЕМІЇ COVID-19

Є. В. Гобова

Епідемія коронавірусу, що розпочалася наприкінці 2019 року в Ухані, стала безпрецедентним випробуванням не тільки для системи охорони здоров'я, але й для китайської дипломатії. У статті розглянуто та проаналізовано низку дій та заяв із боку офіційного Китаю з точки зору теорії публічної кризової комунікації. Описано стратегії та заходи антикризового управління у публічному інфопросторі Китаю у первинний період розповсюдження нової коронавірусної пневмонії всередині країни. На матеріалах текстів прес-конференцій МЗС КНР та новинних повідомлень у ключових офіційних інформантств розглянуто основні нарративи у внутрішній (всередині країни) та зовнішній (поза межами Китаю) комунікації. Аналіз показав недоліки на етапі первинної відповіді на кризу – невчасне реагування, неузгодженість дій, брак емпатичних повідомлень. У майбутньому це може призвести до труднощів у відновленні репутації та, як наслідок, до посилення репутаційного тягаря Китаю у контексті криз в охороні здоров'я. Зміст виявлених нарративів, попри недоліки комунікації у висвітленні епідемії в Ухані, відображає поточні тенденції у зовнішній політиці Китаю. Проактивне формування власного образу “відповідальної великої держави” стало одним із найпомітніших проявів у риторичі речників МЗС КНР. Внутрішній напрямок кризової комунікації відзначився послідовним інформуванням населення щодо запобіжних заходів та правил гігієни у період епідемії. Разом із загальним нарративом “народної боротьби з хворобою” така стратегія допомогла принаймні частково загасити панічні настрої у суспільстві. Особливості висвітлення епідемії у іноземних ЗМІ також стали частиною загального дискурсу епідемії у традиційних медіа Китаю. Посилання на актуальні концепції міжнародних відносин, чітка координація дій із китайськими інформантствами стали позитивними показниками підготовленості офіційних представників країни до такої ситуації. Загалом, з урахуванням виявлених недоліків, етап первинної реакції на кризу показав задовільну роботу відповідних інституцій та дієвість зовнішньополітичних концепцій, якими ця робота була скерована.

Ключові слова: кризова комунікація, COVID-19, Китай, міжнародні відносини, нарратив

КРИЗИСНАЯ КОММУНИКАЦИЯ КИТАЯ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ЭПИДЕМИИ COVID-19

Є. В. Гобова

Эпидемия коронавируса, начавшаяся в конце 2019 года в Ухане, стала беспрецедентным испытанием не только для системы здравоохранения, но и для китайской дипломатии. В статье рассмотрен и проанализирован ряд действий и заявлений со стороны официального Китая с точки зрения теории публичной кризисной коммуникации. Описаны стратегии и мероприятия антикризисного управления в публичном инфопространстве Китая в начальный период распространения новой коронавирусной пневмонии в границах страны. На материалах текстов пресс-конференций МИД КНР и новостных сообщений ключевых официальных информантств рассмотрены основные нарративы во внутренней (внутри страны) и внешней (вне Китая) коммуникации. Анализ выявил недостатки на этапе первичного ответа на кризис – несвоевременное реагирование, несогласованность действий, недостаток эмпатических сообщений. В будущем это может привести к сложностям во возобновлении репутации

и, как результат, к усилению репутационного бремени Китая в контексте кризисов в здравоохранении. Содержание выявленных нарративов, невзирая на недостатки коммуникации в освещении эпидемии в Ухане, отображает настоящие тенденции во внешней политике Китая. Проактивное формирование собственного образа “ответственной большой державы” стало одним из наиболее ярких проявлений в риторике спикеров МИД КНР. Внутреннее направление кризисной коммуникации отличилось последовательным информированием населения относительно мер предосторожности и правил гигиены в период эпидемии. Вместе с общим нарративом “народной борьбы с заболеванием” такая стратегия помогла, по крайней мере частично, загасить панические настроения в обществе. Особенности освещения эпидемии в иностранных СМИ также стали частью общего дискурса эпидемии в традиционных медиа Китая. Ссылки на актуальные концепции международных отношений, четкая координация действий с китайскими информагентствами стали позитивными показателями подготовки официальных представителей страны к подобной ситуации. В целом, с учетом выявленных недостатков, этап первичной реакции на кризис показал удовлетворительную работу соответствующих институций и эффективность внешнеполитических концепций, которыми эта работа руководилась.

Ключевые слова: кризисная коммуникация, COVID-19, Китай, международные отношения, навратив

Стаття надійшла до редакції 18.05.2020